

Євгеній Компанець<sup>1</sup>

---

## **МЕТА ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПРО ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ІСТИНА ЧИ ПРОЦЕСУАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ?**

### **1. Вступ**

Результати інтелектуальної діяльності людини та цифровізація прискорили технологічний розвиток, електронну комерцію, збільшили економічну цінність об'єктів права інтелектуальної власності та вплинули не лише на рівень добробуту суспільства, а й підвищили рівень злочинності. Останні десятиліття перед державами поставили нові виклики серед яких зростання транснаціональних та кіберзлочинів злочинів, які незаконно використовують об'єкти права інтелектуальної власності. Негативні наслідки таких дій становлять підвищену суспільну небезпеку. Злочини проти інтелектуальної власності для України є новими, а тому розширення знань щодо них через дослідження поглядів зарубіжних правників має сприяти збагаченню вітчизняного наукового дискурсу новими аргументами та утвердженню тих тез і підходів, які є важливими для ефективної протидії таким злочинам та відновлення довіри суспільства до системи правоохоронних органів і правосуддя в цілому. Одним з основних завдань держав є побудова систем протидії

---

<sup>1</sup> Адвокат, аспірант, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної Академії правових наук України, ek\_science@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8162-1965>.

порушенню прав інтелектуальної власності та фальсифікації, але виконати це завдання на національному рівні можливо лише через запровадження відповідних процесуальних норм. Тенденція до посилення захисних норм, новітні засоби доказування, стрімке зростання електронних доказів у кримінальних провадженнях зумовлюють перегляд підходів до кримінально процесуального доказування, в т.ч. його мети та ролі істини. З прийняттям в 2012 р. нового Кримінального процесуального кодексу України змінена парадигма кримінального процесуального доказування, низка інститутів кримінального процесу, трансформована і мета доказування. Водночас відсутність чіткого нормативного закріплення поняття “мета доказування” зумовлює постійні наукові дискусії та розбіжності в правозастосуванні. Одним з основних завдань держав є побудова систем протидії порушенню прав інтелектуальної власності та фальсифікації і виконати це завдання на національному рівні можливо через дієві процесуальні норми. Злочини проти інтелектуальної власності для України є новими, а тому розширення знань щодо них через

дослідження поглядів зарубіжних правників має сприяти збагаченню вітчизняного наукового дискурсу новими аргументами та утвердженню тих тез і підходів, які є важливими для ефективної протидії таким злочинам та відновлення довіри суспільства до системи правоохоронних органів і судочинства в цілому.

## **2. Аналіз досліджень і публікацій**

Меті, як структурному елементу доказування, та ролі істини у вирішенні завдань кримінального провадження присвячені праці зарубіжних та вітчизняних правників, зокрема: L. Laudan, H. Packer, H. See, J. Turner, G. Tuzet, T. Tyler, T. Weigendt, O. Александрова, I. Бентама, Ю. Боруленкова, В. Вапнярчука, А. Журби, В. Нора, Л. Лобойка, В. Луцика, Ю. Мирошніченка, В. Тertiшника, М. Погорецького, Б. Ратушної, Б. Розовського, С. Стахівського, М. Строговича, Н. Шаптали та ін. Незважаючи на низку досліджень проблем у сфері доказового права, дослідження мети та процесу встановлення істини в кримінальних провадженнях про порушення прав

інтелектуальної власності (далі – ППІВ) не проводилися. Стрімке збільшення фактів незаконного використання ПІВ, необхідність їх швидкого припинення та покарання порушників актуалізують питання дослідження понять “мети-істини” в кримінальних провадженнях про ППІВ.

Метою є аналіз існуючих у вітчизняній і зарубіжній літературі та правозастосуванні підходів до розуміння мети доказування та пошуку істини у кримінальному провадженні, зокрема, у кримінальному провадженні про ППІВ.

### 3. Виклад основного матеріалу

Мета доказування є одним із найбільш дискусійних питань у теорії кримінального процесу як серед вітчизняних і зарубіжних правників, так і законодавців. Юридична література містить низку різних підходів до розуміння мети доказування, зокрема:

- досягнення істини (Нор В., Тертишник В., Мирошніченко Ю. та ін.),
- вирішення завдань кримінального судочинства (Кокорєв Л.),
- усвідомлений образ передбачуваного результату на досягнення якого спрямовані дії відповідного суб'єкта доказування (Погорецький М., Антонов К., Сачко О., Уваров В.),
- реалізація конституційного принципу обґрунтованості прийнятих рішень (суддя Конституційного суду України у відставці Шаптала Н.),
- застосування норм матеріального кримінального права (Масленникова Л.),
- охорона прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб (Лобойко Л., Голубов А.),
- достовірність, як найбільший ступінь імовірності (Степаненко А.),
- виявлення та розкриття злочину, викриття винного, справедливе його покарання та недопущення покарання невинуватого (Розовський Б.),
- договірне явище двох рівнів: охорона умов існування й розвитку суспільства та ефективне провадження в більшості кримінальних справ (Томин В.),

- відновлення достовірної картини минулої події, пізнання всіх її обставин та фактів, встановлення істини (Стахівський С., Удалова Л., Письменний Д., Азаров О.).

Наведене різноманіття понять, на нашу думку, спростовує твердження Нора В. про те, що «Встановлення істини в кримінальній справі під час досудового розслідування та судового слідства... фактично сумніву не піддавалась»<sup>2</sup>.

Конституція України в статті 31 вказує на мету розслідування кримінальної справи – з'ясування істини. Водночас для закріплення мети доказування використано інші поняття: доказування обставин (ч. 1 ст. 92 КПКУ), доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого (ч.2 ст. 92 КПКУ), обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні (ст. 485 КПКУ), з'ясування обставин вчинення суспільно небезпечного діяння (ч. 2 ст. 499 КПКУ), обставини, що підлягають встановленню під час досудового розслідування (ст. 505 КПКУ). На основі цього підтримуємо думку науковців, які вважають, що мета доказування – належне з'ясування обставин, а не пошук істини.

В постанові Об'єднаної палати Верховного Суду від 04.10.2021 р. у справі № 724/86/20<sup>3</sup> досягнення мети і вирішення завдань кримінального провадження розуміють як застосування належної правової процедури для здійснення справедливого правосуддя. Нам видається, що такий підхід суддів

також не передбачає пошук істини. Оскільки справа стосується злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, ще більш увиразнюється зміщення мети доказування з пошуку істини до належної правової процедури.

Законодавство багатьох країн ЄС у своїх КПК<sup>4</sup> за мету досудового розслідування і суду ставить встановлення істини. Однак підходи

---

<sup>2</sup> Нора В.Т. Істина у кримінальному судочинстві: ідея, догма права, реалізація. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія Право. 2010. № 2. С. 3.

<sup>3</sup> Постанова Об'єднаної палати Верховного суду від 04.10.21 р. у справі № 724/86/20.

<sup>4</sup> Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія [В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.] за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Х. 2018. С. 140–732.

до розуміння істини та її характеру, як і в Україні, різні. Так, в § 3 КПК Австрії закладено принцип дослідження матеріальної істини, який зобов'язує правоохоронні органи та суд дослідити і встановити всі факти, що стосуються діяння і особи, яка його вчинила. За КПК ФРН мета доказування також встановлення істини, однак її зміст більш широкий ніж в КПК Австрії.

Відповідно до § 244 КПК ФРН з метою встановлення істини суд зобов'язаний дослідити *всі факти і докази, які мають значення для вирішення справи*. Німецькі вчені стверджують про нездатність людської свідомості правильно відображати явища об'єктивної свідомості, а тому робиться висновок, що абсолютна істина не досяжна. Однак це не позбавляє суд можливості встановити просту (матеріальну) істину<sup>5</sup>. Посилаючись на § 139 КПК

Швейцарії та швейцарських авторів<sup>6</sup> Трефілов О.А. вважає, що в КПК мова йде про матеріальну істину. В § 2 КПК Польщі до основних принципів кримінального процесу віднесено принцип об'єктивної істини згідно з яким суд зобов'язується встановити усі обставини, що мають значення для справи і на їх основі прийняти рішення<sup>7</sup>.

Виходячи з практики стверджуємо, що дослідження всіх фактів і доказів, які мають значення для вирішення справи, не завжди дозволяє досягнути істини. Для прикладу, перешкодою може бути усунення з процесу достовірних фактів шляхом формального виключення доказів, як недопустимих.

За КПК Латвії мета доказування – встановлення такого порядку кримінального процесу, який забезпечує ефективне застосування норм Кримінального закону Латвії та справедливе врегулювання кримінально-правових відносин. В Болгарії нормативно правові акти по різному підходять до поняття істини. В Конституції – необхідність встановлення істини, а в КПК мова йде про об'єктивну істину<sup>8</sup>.

---

<sup>5</sup> Савченко В.А. Захист прав і свобод громадян як одне із основних завдань кримінального судочинства України та ФРН: порівняльно-правове дослідження. Вісник запорізького юридичного інституту. 2007. № 1. С. 224–231.

<sup>6</sup> Cristof R., Fiolka G. Art. 6 //Niggli M., Heer M., Schweizerischen Strafprozessordnung. Jugendstrafprozessordnung. Basel, 2010. – P. 77.

<sup>7</sup> Див. 3.

<sup>8</sup> Див. 3.

Аналіз вищенаведених підходів свідчить про відсутність єдності думок щодо мети доказування серед вчених і законотворців різних країн. Оскільки в КПКУ мета чітко не закріплена (а лише завдання в ст. 2) існує думка, що мета і завдання кримінального процесу\доказування є тотожними. Однак з цим багато науковців не погоджуються, оскільки мету, найпростіше можна визначити як очікуваний результат, а завдання – це план робіт для досягнення результату.

Очевидно, що у кожного суб'єкта доказування мета своя, обумовлена процесуальними функціями. Ставлення до досягнення мети залежить від обов'язку/тягаря доказування або обраної захисником лінії захисту. Зрозумілим прикладом вважаємо діяльність захисника, який, прикриваючись фундаментальним обов'язком захисту клієнта, має власну мету, яка, зазвичай, не збігається із визначеними в КПКУ завданнями. Певною мірою він не сприяє пошуку істини та повному її розкриттю. Суддя окружного суду з США Marvin E. Frankel з цього приводу казав: «Адвокат у залі суду не більше половини часу займається пошуком істини»<sup>9</sup>. Зазначене співвідноситься з думкою Погорецького М. про те, що мета доказування сторін може не співпадати з метою кримінального процесу<sup>10</sup>.

Бентам І. вказував, що «всі правила судочинства повинні відповідати таким умовам: 1) справедливість рішення; 2) ясність; 3) економія; 4) відсутність зайвих обтяжень. Справедливість рішення є прямою метою, три інші – побічними умовами»<sup>11</sup>. І цей автор не розглядає істину як умову здійснення судочинства.

Своєрідне бачення мети доказування у Журби А. «її слід згадувати, коли йдеться про діяльність конкретного учасника провадження, якому притаманне моделювання майбутнього результату, проте її не можна визнавати загальною метою кримінального процесу»<sup>12</sup>.

<sup>9</sup> Marvin E. Frankel *The Search for Truth: An Umpireal View. Lawyers' Ethics* (1980) URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203787496-9/search-truth-umpireal-view-marvin-frankel>

<sup>10</sup> Погорецький М.А. *Поняття, зміст та структура кримінального процесу: проблеми теорії та практики. Право України. 2013. № 11. С. 46, 47.*

<sup>11</sup> Бентам І. *О судебных доказательствах. К. 1876. С. 2.*

<sup>12</sup> Журба А.І. *Мета кримінального судочинства України: теоретичні проблеми змісту. Науковий вісник УЖНУ. Серія Право. Ужгород. 2014. Вип. 25. С. 248.*

Благута Р., Гуцуляк Ю., Дуфенюк О. звузили попередню думку за суб'єктним складом: «мета з'являється тоді, коли в кримінальному провадженні ми маємо особу підозрюваного або обвинуваченого. До її встановлення діяльність органів досудового розслідування має пошуковий характер»<sup>13</sup>. Ми не погоджуємося із запропонованим, оскільки такий підхід, по-перше, обмежує права інших суб'єктів доказування до пред'явлення підозри, а по-друге – не спрямовує на очікуваний результат відповідні слідчої дії.

Як ми бачимо, дискусія щодо мети доказування є складною. Для багатьох вчених мета доказування нерозривно пов'язана з фундаментальними цінностями доктрини правосуддя – істиною та справедливістю. Скептики наполягають на більш реальних показниках, які можливо процесуально перевірити та оцінити: ефективно провадження, обґрунтоване рішення та покарання. Вважаємо, що без дослідження поглядів науковців і практиків на розуміння істини важко пристати на одну з висловлених вище позицій, а тому спробуємо розібратися і лише потім сформувати власну позицію.

Згідно Словника української мови істина це достовірне знання, що правильно відображає реальну дійсність у свідомості людей, положення, твердження, судження, перевірене практикою, досвідом, а справедливість – правильне, об'єктивне, неупереджене ставлення до кого-, чого-небудь.

Нор В. зазначав: «Досягнення мети доказування – істини – є необхідною умовою вирішення завдань кримінального судочинства»<sup>14</sup>. Тертишник В. визначає істину як підтверджену сукупність достатніх і належних до справи, допустимих і достовірних доказів, зафіксована у публічних юридичних рішеннях, що дає можливість в подальшому сприйняти її іншими суб'єктами<sup>15</sup>. Александров О. розуміє істину як «результат внутрішнього убеждения судьи, сформировавшегося

---

<sup>13</sup> Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р.І.Благута, Ю.В.Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін. Л. 2018. С. 77.

<sup>14</sup> Див. 1, С. 1.

<sup>15</sup> Тертишник В. Істина «поза розумним сумнівом»: проблеми та колізії доказового права. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 2. Том 1. 2017. С. 116.

под влиянием аргументов сторон»<sup>16</sup> Вапнярчук В. запропонував багатокomпонентне поняття істини – правова категорія, що поєднує в собі властивості реальності (здатність відображати об'єкти пізнання згідно з дійсністю), процесуальності (здатність суб'єкта пізнання повноцінно відобразити результати пізнання в передбаченій законом процесуальній формі й встановити їх відповідність нормативним приписам), системності (здатність перебувати у взаємозв'язку та узгоджуватися з іншими знаннями, отриманими в процесі кримінального провадження) і конвенційності пізнання (здатність вирішувати кримінально-правовий спір шляхом укладання відповідної угоди) та яка формується під час провадження кримінального судочинства в результаті здійснення доказової діяльності сторін.... і яка знаходить свій прояв у підсумковому рішенні суду<sup>17</sup>.

У Ратушної Б. та Петрухіна І. критичний погляд на істину «оскільки результат судового пізнання завжди містить елемент імовірності, застосовувати для характеристики таких знань термін «істина» видається необґрунтованим»<sup>18 19</sup>.

Тертишник В. зазначає, що «реалізація принципу справедливості полягає в обов'язку правоохоронних органів установити об'єктивну істину у справі, забезпечити законні права та інтереси учасників процесу, дотримуватись принципу презумпції невинуватості, правильно кваліфікувати дії обвинуваченого, не допускаючи упередженого, не об'єктивного підходу до розв'язання справи, забезпечити учасникам процесу рівні можливості в дослідженні доказів і захисті своїх прав, неухильно додержуватись закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був підданий покаранню, що відповідає його діянню, і жоден невинуватий не був притягнутий до відповідальності»<sup>20</sup>.

---

<sup>16</sup> Александров О. Доктринальная модель уголовно-процессуального доказательственного права РФ и комментарии к ней. М. 2015. URL: [http://www.iuaj.net/node/1844#\\_ftnref13](http://www.iuaj.net/node/1844#_ftnref13).

<sup>17</sup> Вапнярчук В.В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування: монографія. Х. 2017. С. 59

<sup>18</sup> Ратушна Б. Стандарт доказування як критерій достовірності результату судового пізнання. Право України. 2012. № 6. С. 289.

<sup>19</sup> Судебная власть / Под ред. И.Л. Петрухина. М. 2003. С. 637.

<sup>20</sup> Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / Ан-



**За назвами публікацій закордонних авторів<sup>21</sup> (деякі наведемо українською: «Чи стосується кримінальний процес пошуку істини?», «Істина як процедура», «Істина чи докази») та кількістю посилань на них також можна стверджувати про гострі дискусії в підходах до розуміння мети та істини в кримінальному процесі. Розглянемо деякі з них.**

На прикладі аналізу двох моделей кримінального процесу Н. Packer підкреслював постійну напруженість між центральними цінностями кримінального процесу – ефективністю та справедливістю. Модель боротьби зі злочинністю оцінює швидкість результату, мінімізацію витрат, а модель належного процесу має забезпечити процедурну справедливість<sup>22</sup>. Згаданий суддя Frankel зазначав: «Застосований сторонами процес часто досягає істини лише як зручність, побічний продукт або випадкове наближення». E. Barrett-Howard, T. Tyler процесуальну справедливість виділяють як критерій для прийнятті рішення<sup>23</sup>.

---

тонов К.В., Сачко О.В., Уваров В.Г./ За заг. ред. д.ю.н, проф. В.М. Тертишника. К. 2015. С. 24.

<sup>21</sup> Thomas Weigend, Should We Search for the Truth, and Who Should Do It, 36 N.C. J. Int'l L.389 (2010); Thomas Weigend, Is The Criminal Process about Truth? A German Perspective, 26 Harv. J. L. & Pub. Pol'y 159 (2003); Tuzet Giovanni, Arguing on Facts: Truth, Trials and Adversary Procedures (2013). In C. Dahlman & E. Feteris (eds.), "Legal Argumentation Theory: Cross-Disciplinary Perspectives", Springer, Dordrecht, 2013, pp. 207–223; Truth or Proof?: The Criminal Verdict. Bernard S. Jackson – 1998 – International Journal for the Semiotics of Law – Revue Internationale de Sémiotique Juridique 11 (3) pp. 227–273; Matthew T. King, Security, Scale, Form and Function: The Search for Truth and the Exclusion of Evidence in Adversarial and Inquisitorial Systems, 12 INT'L LEGAL PERSP. 185, pp. 188–189 (2002); Truth, truths, «truth», and «truths» in the law S Haack – The Journal of Philosophy, Science & Law, 2003 Volume 3, Issue 7 (2003); Harold See, An Essay on Legal Ethics and the Search for Truth, 3 Geo. J. Legal Ethics 324 (1989–1990); Interpretation, Truth, and the Logical Forms of Interpretive Discourse Pierluigi Chiassoni (2019); Between Truth, Legitimacy, and Legality in the Post-truth Era Anna Maria Lorusso International Journal for the Semiotics of Law vol. 33, pp. 1005–1017 (2020); Believing things unknown McGlynn – Noûs, 2013.

<sup>22</sup> Herbert Packer P.113 U.Penn.L.Rew. 1964, p. 1.

<sup>23</sup> Barrett-Howard E, Tyler TR. (1986) Procedural Justice as a Criterion in Decisions Journal of Personality and Social Psychology. 50: p. 296–304.

Аналізуючи істину через різні правові системи Н. See<sup>24</sup> зазначав: «Змагальна система не є машиною для відкриття «правди, усієї правди і нічого, крім правди». Основна її мета – вирішення спорів. Деяким істина не є важливою, якщо можна досягти задовільного результату через угоду про визнання винуватості на досудовому розгляді».

В роботі<sup>25</sup> відомий німецький процесуаліст Т. Weigendt пропонує два підходи до визначення істини: 1) Теорія відповідності, за якою істина схожа на «прихований золотий кусок», який чекає свого відкриття; 2) Теорія консенсусу – розумні люди погоджуються після бесіди. В іншій роботі<sup>26</sup> науковець вказує, що «Знайти істину – складне завдання за будь-яких обставин, але знайти істину в контексті злочину практично неможливо». Т. Tyler зазначав: «Правоохоронні органи виграють, отримавши повагу та співпрацю з громадськістю. Ключовим фактором, що формує поведінку суспільства, є справедливість процесів, які застосовують правоохоронні органи»<sup>27</sup> і з таким твердженням ми погоджуємося. При цьому, J. Turner слушно зазначає: «Правові системи світу повинні ретельно використовувати та регулювати новітні технології, щоб вони не порушували справедливості у прагненні до більшої ефективності»<sup>28</sup>. L. Laudan критикує існуючі правила і процедури, які називає перешкодами для пошуку істини<sup>29</sup>.

Т. Weigendt<sup>30</sup> відзначав різні підходи до мети доказування і пошуку істини в правових системах «У континентальному праві кримінальний процес орієнтується на дотримання кримінального

---

<sup>24</sup> Див. 20.

<sup>25</sup> The Search for Truth in Criminal Process URL: [http://cesl1.cupl.edu.cn/\\_local/7/B5/37/DAF5F05F7E4207A8B216BB01C22\\_BB12D8E2\\_18DDF.pdf?e=.pdf](http://cesl1.cupl.edu.cn/_local/7/B5/37/DAF5F05F7E4207A8B216BB01C22_BB12D8E2_18DDF.pdf?e=.pdf).

<sup>26</sup> Див. 20.

<sup>27</sup> Tyler TR. Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law Crime and justice, 30 (2003), pp. 283–357.

<sup>28</sup> Jenia I. Turner, Fair trial or efficient administration of justice? Trends in modern criminal procedure in: Zukunftsperspektiven des Strafrechts (2020) Vol. 2, p. 187.

<sup>29</sup> L Laudan. Truth, error, and criminal law: an essay in legal epistemology (2006) URL: [books.google.com](https://books.google.com).

<sup>30</sup> Див. 20.

законодавства, створюючи основу для справедливого правосуддя, відновлення соціального миру **або** знаходження істини про кримінальну **подію**. Англо-американська система, навпаки, концентрується на вирішення кримінальних конфліктів, хоча також має задовольняти основні або мінімальні потреби щодо **справедливості**».

Ми підтримуємо думку G. Tuzet<sup>31</sup> «знаходження істини не входить до цілей чи функцій суду. Судді мають оцінити наявні у них докази та прийняти рішення. Однією з причин, викладених на користь цього сучасного погляду, є природа змагального процесу: сторони як «бійці», а судді як «арбітри», які не беруть участі у зборі доказів і повинні уникати будь-якого інквізиційного порядку вирішення справ. Через це доказування не має і не може націлюватися на істину».

В розрізі наведених думок закордонних авторів цікаво дослідити положення міжнародного законодавства та правозастосування. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод не використовує слово «істина», натомість в ст. 6 використано поняття «справедливий розгляд». При цьому, в низці рішень<sup>32</sup> до 2008 р. ЄСПЛ застосовує поняття «встановлення істини», а з 2010 р. все частіше<sup>33</sup> застосовуються поняття «справедливість судового розгляду», «справедливість провадження», «процесуальна справедливість».

На наш погляд, закордонні автори, включно з суддями ЄСПЛ, більш акцентовано говорять про інші, ніж істина, цінності – вирішення кримінальних конфліктів, ефективність, задовільний результат, справедливе правосуддя.

На основі екскурсу в історію розвитку поглядів на категорію «істина» вчені виділяють різні теорії (характери) істини: об'єктив-

---

<sup>31</sup> Див. 20.

<sup>32</sup> Craxi v Italy № 34896/97, 5.12.2002, §83; Ramanauskas v Lithuania № 74420/01, 5.02.2008, §70.

<sup>33</sup> Laska and Lika v. Albania № 12315/04, 20.04.2010, § 69; El Haski v. Belgium № 649/08, 25.09.2012, § 89; Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia № 11082/06, 25.07.2013 § 599; Natsvlshvili and Togonidze v. Georgia № 9043/05, 29.04.2014, § 105; Schatschaschwili v. Germany № 9154/10, 15.12.2015, § 113; Navalnyy and Ofitserov v. Russia № 46632/13, 23.02.2016, §103.

ну, матеріальну, формальну, процесуальну, когерентну, конвенційну, абсолютну, відносну, судову. При цьому, оскільки метою даної статті не є глибоке дослідження теорій істини, ми оглянемо лише основні.

**Об'єктивна істина** (далі – ОІ) – такий зміст знань, який вірно відображає об'єктивну дійсність і не залежить від суб'єкта пізнання. Встановити ОІ в кримінальному процесі означає пізнати всі обставини, які мають бути встановлені, у відповідності з тим, як вони мали місце в дійсності. Однак найбільш очевидними протиріччями з теорією ОІ є передбачені КПКУ: право обвинуваченого не свідчити проти себе або близьких родичів (ст. 18), право на мовчання (ст. 474), та інститут угод (Глава 35).

Багато вчених, переважно радянської доби, вважають, що метою доказування є встановлення ОІ у справі. Однак ще в 1968 р. Строгович М. «вимога всебічності, повноти й об'єктивності дослідження обставин справи зовсім не рівнозначна ОІ, а є лише однією з умов, необхідних для її досягнення»<sup>34</sup>. Також, на противагу ОІ, Никитаєв В. пише «Объективная (материальная) истина есть юридическая фикция, позволяющая использовать

Уголовный кодекс для постановления приговора, а потому её сохранение как средства уголовного процесса предполагает, что на первое место будет поставлена процессуальная истина (соответствие судебного процесса требованиям процессуального права)»<sup>35</sup>. Боруленков Ю. доводив «Объективная истина как цель процессуального познания в рамках правоприменительного процесса фактически недостижима»<sup>36</sup>. Науковець та суддя Великої Палати Верховного Суду Лобойко Л. називає ОІ «пізнавальним ідеалом, якого мають прагнути суб'єкти кримінально-процесуального до-

---

<sup>34</sup> Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса: В 2 т. М. 1968. – Т. 1. Основные положения науки советского уголовного процесса. С. 135.

<sup>35</sup> Никитаев В.В. Проблемные ситуации уголовного процесса и юридическое мышление. Состязательное правосудие: труды научно-практических лабораторий. М. 1996, Вып. 1. Ч. 2. С. 37.

<sup>36</sup> Боруленков Ю. П. Теоретические основы познания в процессуальной юридической деятельности: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.01. М. НИИ МЮ РФ, 2004. С. 13.

казування»<sup>37</sup>. Александров О. обґрунтовував відмову від ОІ на користь істини судової (вірогідної, конвенційної) «суду треба прагнути забезпечити справедливий порядок судового процесу і в його рамках знайти оптимальне рішення у справі»<sup>38</sup>.

**Матеріальна істина** (далі – МІ) Тальберг Д. застосовував словосполучення «матеріальна правда» і вважав, що її досягнення має служити кінцевій меті всіх судових дій в кримінальній юстиції. МІ – знання про факти і винність, які повністю відповідають реальним відносинам даного випадку, тобто тому, що дійсно сталося і є насправді<sup>39</sup>. Строгович М. під МІ розумів повну відповідність висновків слідства і суду об'єктивним фактам дійсності<sup>40</sup>.

**Формальна (процесуальна) істина** – знання, які відповідають не об'єктивній дійсності, а певним правилам, положенням відповідних нормативних актів, істинність яких не викликає сумнівів, презюмується. Це норми: ч. 2 ст. 23 КПКУ (безпосередність дослідження доказів), ст. 90 КПКУ (преюдиціальне рішення національного суду або міжнародної судової установи).

**Конвенційна істина** – судження є істинним не тому, що воно відповідає дійсності, а тому, що суб'єкти провадження домовились вважати його істинним і така істина не суперечить встановленим законодавством процесуальним вимогам та закріплена в судовому рішенні. Тобто, в основу рішення покладена домовленість між сторонами обвинувачення, потерпілого і захисту, яка є прийнятною для них і якою вирішується кримінально-правовий спір. Прикладом реалізації цієї теорії є кримінальне провадження на підставі угод (Глава 35 КПКУ).

В 2020 р. в книзі<sup>41</sup> Т. Weigend та J. Turner обговорювали зміни підходів до концепцій істини і навели позицію Верховного Суду США

<sup>37</sup> Лобойко Л. Кримінально-процесуальне право. К. 2005. С. 127.

<sup>38</sup> Див. 15.

<sup>39</sup> Тальберг Д.Г. Русское уголовное судопроизводство: пособие к лекциям. К. 1889. Т.1. С. 6.

<sup>40</sup> Див. 33, С. 72.

<sup>41</sup> Turner, J., Weigend, T. (2020) Negotiated Case Dispositions in Germany, England and the United States. In K. Ambos, A. Duff, J. Roberts, T. Weigend, & A. Heinze (Eds.), Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice (pp. 389–427). Cambridge: Cambridge University Press.

«сьогодні кримінальне правосуддя здебільшого є системою визнання вин, а не системою судових розглядів. Понад 95 % засуджень є результатом переговорів про визнання вини. В Англії та Уельсі ця цифра становить близько 90 %».

Широкий спектр наведених поглядів вітчизняних і зарубіжних науковців на поняття мети, відмінної від пошуку істини, та судова практика свідчать про зміщення акцентів з встановлення істини до процесуальної справедливості та направлені на досягнення більш оптимальної моделі мети кримінального провадження та доказування.

Особливістю злочинів проти інтелектуальної власності є безпосередній та додатковий об'єкти посягання: встановлений законом порядок охорони та використання об'єктів ПІВ, права споживачів, засади добросовісної конкуренції. Для глибшого розуміння мети доказування в кримінальному провадженні про ППІВ пропонуємо проаналізувати відповіді на такі питання.

1. Для кого порушення є важливим? ПІВ є суб'єктивним, приватним правом, а тому першими в переліку потерпілих є власник такого права або ліцензіат. Однак тут необхідно підкреслити, що незаконне використання ПІВ це злочин з багатьма жертвами: держава (втрата податків, зниження інвестицій...), суспільство (організована злочинність, соціальна напруженість через обман споживачів), громадяни (втрата робочих місць, доходів...), споживачі (вплив неякісної продукції...), оточуюче середовище (екологія).
2. Яку мету переслідує правовласник? Якнайшвидше припинити порушення – діяльність з незаконного виробництва\продажу фальсифікату, його імпорт\експорт, заблокувати неправомірний контент та ін.
3. Чи має правовласник на меті відновити свої права? Так, однак способи різні. Одним достатньо припинення порушення, другі також мають за мету відшкодування збитків, треті прагнуть лише знищення фальсифікованої продукції, четверті – максимального покарання для порушника\ів.
4. Чи цікавить юридичну особу-правовласника (особливо нерезидента) особа порушника? Практика свідчить, що майже ні. Основне – швидкість та ефективність правових процедур.

5. Чи шукає правовласник істину? У виключних випадках, коли особа може бути причетна до низки тяжких злочинів. Наявність, показовими є приклади участі громадян України в багатоепізодних злочинах даної категорії по всьому світі, зокрема: цигарковий трафік, виробництво та розповсюдження фальсифікованих ліків. При цьому, оскільки сприйняття та розуміння справедливості в різних країнах різне, реалізація даної цінності в кримінальному процесі віддається на розсуд національного правозастосування. В даному контексті для правовласника є важливим саме дотримання процесу правоохоронними органами для уникнення ризиків у разі ухвалення виправдувального вироку.
6. Чи шукають істину правоохоронні органи та суд? Наведені вище позиції Верховних судів США та України свідчать, що ні. Вітається більш реальний показник – швидкість, процесуальна економія, реальне покарання. І спосіб досягнення – інститут угод, набуває все більшого застосування. Оскільки злочини про ППІВ віднесені до публічного і приватного обвинувачення, судовий реєстр все частіше поповнюється вироками на підставі угод про визнання винуватості та про примирення з потерпілим. Цей процесуальний інститут дозволяє забезпечувати баланс між суспільними і приватними інтересами. Однак є і проблеми із застосуванням такої процесуальної форми, які, іноді, обумовлені різними інтересами сторони обвинувачення і потерпілого. Для прикладу, яку угоду обрати у випадку наявності підстав для одночасного укладання обох угод?
7. Чи відомі випадки засудження осіб, яких «ввели» в справу через викривальні покази? Так, але це їх вибір.
8. Чи шукає істину порушник? В переважній більшості справ особа\група розуміє чим займалася, однак, керуючись рекомендаціями захисників, вчиняють спроби зруйнувати справу на основі процесуальних порушень. Водночас аналіз вироків в судовому реєстрі свідчить, що можливо досягнути домовленості з правовласником і її результат для порушника може бути більш позитивним, ніж рішення суду. Для прикладу, в угоді сторони погоджують найменшу санкцію (мінімальний

штраф), порушник визнає вказані в угоді обставини і... не викриває інших осіб.

9. Чи шукає істину захисник? Очевидно, що захиснику, який на початку отримав фіксований гонорар за справу, економічно не вигідний як активний захист, так і пошук істини.

#### 4. Висновки

Висвітлені теоретичні положення та сучасне правозастосування дають підстави для висновку про неможливість прийняття позиції про те, що домінуючою метою доказування є встановлення істини. Погляди на мету доказування та пошук істини змінилися на користь ефективного здійснення кримінальної юстиції, обґрунтованого рішення та покарання. Нам видається, що в змагальній системі процесуальна справедливість є більш важливішою і набула першочергового значення. Вважаємо, що метою доказування є змагальне встановлення важливих для кримінального провадження фактичних обставин, яких достатньо для прийняття обґрунтованого та справедливого процесуального рішення. Кримінальні провадження про порушення прав інтелектуальної власності мають особливості, враховуючи які сторони все частіше намагаються досягти розумного консенсусу, затвердженого в рішенні суду. При цьому, процесуальна форма доказування на підставі угод потребує подальшого наукового дослідження та вдосконалення для досягнення балансу публічних і приватних інтересів, зокрема, у кримінальних провадженнях про порушення прав інтелектуальної власності.

#### Література

- Александров О. Доктринальная модель уголовно-процессуального доказательственного права РФ и комментарии к ней. М. 2015. URL: [http://www.iauaj.net/node/1844#\\_ftnref13](http://www.iauaj.net/node/1844#_ftnref13).
- Бентам И. О судебных доказательствах. К. 1876. С. 2.
- Боруленков Ю.П. Теоретические основы познания в процессуальной юридической деятельности: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.01. М. 2004. 27 с.



- Вапнярчук В.В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування: монографія. Х. 2017. 408 с.
- Голубов А.Є. Мета діяльності органів дізнання та досудового слідства з розслідування кримінальних справ. Юридична наука і практика. 2011. № 1. С. 57–63.
- Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін. Львів. 2018. 272 с.
- Журба А.І. Мета кримінального судочинства України: теоретичні проблеми змісту. Науковий вісник УЖНУ. Ужгород. 2014. Вип. 25. С. 248–250.
- Кокорев Л.Д. Уголовный процесс: доказательства и доказывание. Воронеж. 1995. 272 с.
- Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальне право. К. 2005. 350 с.
- Лобойко Л.Н. Уголовно-процесуальное право: Учебное пособие: курс лекций. Х. 2007. 672 с.
- Масленникова Л.Н. Публичное и диспозитивное начала в уголовном судопроизводстве России: дис.докт.юрид.наук: 12.00.09. М. 2000. 555 с.
- Мирошниченко Ю.М. Щодо концепції конвенційної істини в кримінальному процесі. Jurnalul juridic national: teorie și practică. 2016. № 4. С.198–201.
- Никитаев В.В. Проблемные ситуации уголовного процесса и юридическое мышление. Состязательное правосудие: труды научно-практических лабораторий. М. 1996, Вып. 1. Часть 2. С. 37.
- Нор В.Т. Істина у кримінальному судочинстві: ідея, догма права, реалізація. Часопис Національного університету «Острозька академія». 2010. № 2. С. 1–14.
- Погорецький М.А. Поняття, зміст та структура кримінального процесу: проблеми теорії та практики. Право України. 2013. № 11. С. 42–54.
- Погорецький М.А. Нова концепція кримінального процесуального доказування. Вісник кримінального судочинства. 2015. № 3. С. 63–79.
- Постанова Об'єднаної палати Верховного суду від 04.10.21 р. у справі № 724/86/20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100214751>.

- Ратушна Б. Стандарт доказування як критерій достовірності результату судового пізнання. *Право України*. 2012. № 6. С. 282–291.
- Розовський Б.Г. Ненаучные заметки о некоторых научных проблемах уголовного процесса: эссе. Луганск. 2004. 600 с.
- Стахівський С.М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування. К. 2005. 272 с.
- Степаненко А.С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом в кримінальному провадженні»: дис...канд.юрид.наук. 12.00.09. Одеса. 2017. 234 с.
- Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса: В 2 т. М. 1968. – Т. 1. Основные положения науки советского уголовного процесса. С. 135.
- Судебная власть / Под ред. И.Л. Петрухина. М. 2003. С. 637.
- Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія [В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.] Х. 2018. 792 с.
- Тальберг Д.Г. Русское уголовное судопроизводство: пособие к лекциям. К. 1889. Т.1. 318 с.
- Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / Антонов К.В., Сачко О.В., Уваров В.Г. К. 2015. 293 с.
- Тертышник В.М. Теория доказательств. Х. 1998. 233 с.
- Тертышник В. Истина «поза розумним сумнівом»: проблеми та колізії доказового права. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 2. Том 1. 2017. С.116–120.
- Теорія судових доказів у питаннях і відповідях. Навчальний посібник / Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний, О.Ю. Азаров та ін. К. 2015. 104 с.
- Уголовный процесс / под. ред. В.Т. Томина, И.А. Зинченко. М. 2013. 799 с.
- Шаптала Н.М. Сучасні концепції доказування і доказів у юридичному процесі країн ближнього зарубіжжя та їх вплив на формування єдиної судової практики: матеріали науково-методологічного семінару (Київ, 16 листопада 2018 р.). Х. 2020. 150 с.
- Barrett-Howard E., Tyler T.R., Procedural Justice as a Criterion in Decisions *Journal of Personality and Social Psychology*. № 50 (1986). pp. 296–304.
- Herbert Packer P.113 *U.Penn.L.Rew.* 1964, p.1

- Jenia I. Turner, Fair trial or efficient administration of justice? Trends in modern criminal procedure in: *Zukunftsperspektiven des Strafrechts* (2020) Vol. 2, p. 187 URL: [doi.org/10.5771/9783748907978-187](https://doi.org/10.5771/9783748907978-187).
- Laudan L. Truth, error, and criminal law: an essay in legal epistemology (2006) URL: [books.google.com](https://books.google.com).
- Marvin E. Frankel *The Search for Truth: An Umpireal View. Lawyers' Ethics* (1980) URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203787496-9/search-truth-umpireal-view-marvin-frankel>.
- The Search for Truth in Criminal Process* URL: [http://cesl1.cupl.edu.cn/\\_local/7/B5/37/DAF5F05F7E4207A8B216BB01C22\\_BB12D8E2\\_18DDF.pdf?e=.pdf](http://cesl1.cupl.edu.cn/_local/7/B5/37/DAF5F05F7E4207A8B216BB01C22_BB12D8E2_18DDF.pdf?e=.pdf).
- Turner, J., Weigend, T. Negotiated Case Dispositions in Germany, England and the United States. In K. Ambos, A. Duff, J. Roberts, T. Weigend, & A. Heinze (Eds.), *Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice* (2020). pp. 389–427. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tyler TR. Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law *Crime and justice* № 30 (2003), pp. 283–357 URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/652233>.

## References

- Aleksandrov, O. (2015) Doktrinal'naja model' ugovovno-processual'nogo dokazatel'stvennogo prava RF i kommentarii k nej [The doctrinal model of the criminal procedure law of evidence of the Russian Federation and comments thereto] URL: [http://www.iaaj.net/node/1844#\\_ftnref13](http://www.iaaj.net/node/1844#_ftnref13) [in Russian].
- Antonov, K.V., Sachko, O.V., Uvarov V.H (2015) *Teoriya dokaziv: pidruchnyk dlya sluxachiv mahistratury yurydychnyx vuziv* [Theory of evidence: a textbook for graduate students of law schools] Kyiv [in Ukrainian].
- Barrett-Howard E., Tyler TR. Procedural Justice as a Criterion in Decisions *Journal of Personality and Social Psychology*. № 50 (1986). pp. 296–304.
- Bentam, I. (1876) *O sudebnyh dokazatel'stvah*. [On court evidence] Kharkiv [in Russian].

- Borulenkov, Ju. P. (2004) *Teoreticheskie osnovy poznaniya v processual'noj juridicheskoy dejatel'nosti* [Theoretical foundations of finding facts in procedural legal activity] (PhD), Moscow [in Russian].
- Blahuta, R.I., Huculyak, Yu.V., Dufenyuk O.M. (2018) *Dokazy ta dokazuvannya u kryminal'nomu provadzhenni* [Evidence and proof in criminal proceedings] Lviv [in Ukrainian].
- Herbert Packer (1964) P.113 U.Penn. L.Rew.
- Holubov, A. Ye. (2011) *Meta diyal'nosti orhaniv diznannya ta dosudovoho slidstva z rozsliduvannya kryminal'nyx sprav* [The purpose of the activities of the bodies of inquiry and pre-trial investigation in investigation of criminal cases] *Yurydychna nauka i praktyka*. № 1, pp. 57–63 [in Ukrainian].
- Jenia I. Turner (2020) *Fair trial or efficient administration of justice? Trends in modern criminal procedure in: Zukunftsperspektiven des Strafrechts* doi.org/10.5771/9783748907978–187.
- Kokorev, L.D. (1995) *Ugolovnyj process: dokazatel'stva i dokazyvanie* [Criminal proceedings: evidence and proof ] Voronezh [in Russian].
- Laudan, L (2006). *Truth, error, and criminal law: an essay in legal epistemology* URL: books.google.com.
- Lobjko, L.N. (2007) *Ugolovno-processual'noe pravo* [Criminal Procedure Law] Kharkiv [in Russian].
- Lobjko, L.M. (2005) *Kryminal'no-procesual'ne pravo* [Criminal Procedure Law] Kyiv [in Ukrainian].
- Lucyk, V.V., Samarin, V.I. *Suchasnyj kryminal'nyj proces krayin Yevropy* (2018) [Modern criminal proceedings of European countries] Kharkiv [in Ukrainian].
- Maslennikova, L.N. (2000) *Publichnoe i dispozitivnoe nachala v ugolovnom sudoproizvodstve Rossii* [Public and Dispositive Principles in Criminal Proceedings of Russia] (PhD), Moscow [in Russian].
- Marvin E. Frankel *The Search for Truth: An Umpireal View. Lawyers' Ethics* (1980) URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203787496-9/search-truth-umpireal-view-marvin-frankel>.
- Myroshnychenko, Yu.M. (2016) *Shhodo koncepciyi konvencijnoyi istyny v kryminal'nomu procesi* [Regarding the concept of conventional

- truth in criminal proceedings] Jurnalul juridic national: teorie și practică, № 4, pp. 198–201 [in Ukrainian].
- Nikitaev, V.V. (1996) Problemnye situacii ugolovnoogo processa i juridicheskoe myshlenie [Problematic situations of criminal proceedings and legal way of thinking] Sostjazatel'noe pravosudie: trudy nauchno-prakticheskikh laboratorij. Vol.1, p.27, Moscow [in Russian].
- Nor, V.T. (2010) Istyna u kryminal»nomu sudochnystvi: ideya, dohma prava, realizaciya [Truth in criminal proceedings: idea, dogma of law, realization] Chasopys Nacional»noho universytetu «Ostroz»ka akademiya», № 2, pp. 1–14 [in Ukrainian].
- Petruhin, I.L. (2003) Sudebnaja vlast' [Court power] Moscow [in Russian].
- Pohorec»kyj, M.A. (2015) Nova koncepciya kryminal»noho procesual»noho dokazuvannya [New concept of criminal procedural proof] Visnyk kryminal»noho sudochnystva. № 3, pp. 63–79 [in Ukrainian].
- Pohoreckyj, M.A. (2013) Ponyattya, zmist ta struktura kryminal»noho procesu: problemy teorii ta praktyky [The concept, content and structure of the criminal proceedings: problems of theory and practice] Pravo Ukrayiny. № 11, pp. 42–54 [in Ukrainian].
- Postanova Ob'yednanoi palaty Verhovnoho sudu vid 04.10.2021 u spravi № 724/86/20 [Resolution of the Joint Chamber of the Supreme Court of 04.10.2021 in the case No. 724/86/20] URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100214751> [in Ukrainian].
- Ratushna, B.P. (2012). Standart dokazuvannya yak kryterij dostovirnosti rezul»tatu sudovoho piznannya [The standard of proof as a criterion for reliability of the result of finding of facts by the courts] Pravo Ukrayiny. № 6, pp. 282–291 [in Ukrainian].
- Rozovs'kij, B.G. (2004) Nenauchnye zametki o nekotoryh nauchnyh problemah ugolovnoogo processa: jesse [Unscientific notes on some scientific problems of criminal proceedings: essay] Luhansk [in Russian].
- The Search for Truth in Criminal Process URL: [http://cesl1.cupl.edu.cn/\\_local/7/B5/37/DAF5F05F7E4207A8B216BB01C22\\_BB12D8E2\\_18DDF.pdf?e=.pdf](http://cesl1.cupl.edu.cn/_local/7/B5/37/DAF5F05F7E4207A8B216BB01C22_BB12D8E2_18DDF.pdf?e=.pdf).
- Shaptala, N.M. (2020) Suchasni koncepciyi dokazuvannya i dokaziv

- u yurydychnomu procesi krayin blyzhn»oho zarubizhzhya ta yix vplyv na formuvannya yedynoyi sudovoyi praktyky: materialy nauk.-metod. seminaru [Modern concepts of proof and evidence in the legal process of near-abroad countries and their impact on formation of unified judicial practice: materials of scientific and methodic seminar] (Kyiv, 16.11.2018) [in Ukrainian].
- Staxivskyy, S. M. (2005) Teoriya i praktyka kryminal»no-procesual»noho dokazuvannya [Theory and practice of criminal procedural proof] Kyiv. [in Ukrainian].
- Stepanenko, A.S. (2017) Standart dokazuvannya «poza rozumnym sumnivom v kryminal»nomu provadzhenni» [Standard of proof «beyond a reasonable doubt in criminal proceedings»] (PhD), Odesa [in Ukrainian].
- Strogovich, M.S. (1968) Osnovnye polozhenija nauki sovetskogo ugolovnoho processa [The main provisions of the science of the Soviet criminal proceedings] Moscow [in Russian].
- Tal'berg, D.G. (1889) Russkoe ugolovnoe sudoproizvodstvo [Russian criminal proceedings] Kyiv [in Russian].
- Tertishnyk, V.M. (1998) Teoryya dokazatel»stv [Theory of evidence] Kharkiv [in Russian].
- Tertyshnyk, V.M. (2017) Istyna «poza rozumnym sumnivom»: problemy ta koliziyi dokazovoho prava [Truth “beyond a reasonable doubt”: problems and conflicts of law of evidence] Aktual»ni problemy vitchyznyanoi yurysprudenciyi. № 2, pp. 116–120 [in Ukrainian].
- Tomin, V.T., Zinchenko, I. . (2013) Ugolovnyj process [Criminal proceedings] Moscow [in Russian].
- Turner, J., Weigend, T. (2020). Negotiated Case Dispositions in Germany, England and the United States. In K. Ambos, A. Duff, J. Roberts, T. Weigend, & A. Heinze (Eds.), *Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tyler, T.R. (2003) Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law *Crime and justice*, URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/652233>.
- Udalova, L.D., Pysmennyj, D.P., Azarov, O.Yu. (2015) Teoriya sudovykh dokaziv u pytannyax i vidpovydyax [Theory of court evidence in questions and answers] Kyiv [in Ukrainian].

- Vapnyarchuk, V.V. (2017) *Teoriya i praktyka kryminalnoho procesualnoho dokazuvannya: monohrafiya* [Theory and practice of criminal procedural proof: monography] Kharkiv [in Ukrainian].
- Zhurba, A.I. (2014) *Meta kryminalnoho sudochynstva Ukrayiny: teoretychni problemy zmistu* [The purpose of criminal proceedings in Ukraine: theoretical problems of content] *Naukovyj visnyk UZhNU*. Vol. 25, pp. 248–250 [in Ukrainian].

## Анотація

В статті наведено узагальнення існуючих дискусійних підходів вітчизняних та закордонних науковців до розуміння мети кримінального процесуального доказування та пошуку істини. Проаналізовано законодавство України, норми Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кримінальних процесуальних кодексів низки країн Європи, сучасні підходи судів США, Верховного суду [України], Європейського суду з прав людини щодо нормативного закріплення мети кримінального процесуального доказування та правозастосування. На підставі екскурсу в історію науки висвітлені основні теорії істини. Встановлено, що довгий час в науці панувала теорія об'єктивної істини, однак звертається увага, що вона все частіше зазнає критики на користь ефективності кримінального провадження шляхом застосування належної правової процедури. Судова практика свідчить про зміщення акцентів з встановлення істини до процесуальної справедливості, яка направлена на досягнення оптимальної моделі мети кримінального провадження та доказування. Обґрунтовано підходи до мети доказування і пошуку істини різних суб'єктів у кримінальному провадженні про порушення прав інтелектуальної власності та ефективність застосування конвенційної істини. Запропоновано власне бачення поняття мети доказування та пропозиції щодо вдосконалення процесуального законодавства України.

**Ключові слова:** мета доказування, кримінальний процес, істина, ефективність, процесуальна справедливість

**Yevhenii Kompanets** – Attorney at Law, Postgraduate Student, Scientific-Research Institute of Intellectual Property of National Academy of Law Sciences in Ukraine, ek\_science@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8162-1965>

## THE PURPOSE OF PROOF IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS ON INFRINGEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS: TRUTH OR PROCEDURAL JUSTICE?

### Summary

The article summarizes the existing discussible approaches of domestic and foreign scholars to understanding of the purpose of criminal procedural proof and the search for truth. The legislation of Ukraine, norms of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Criminal Procedure Codes of a number of European countries, modern approaches of US courts, the Supreme Court [of Ukraine], the European Court of Human Rights on normative consolidation of the purpose of criminal procedural proof and application of the law are analyzed. On the basis of an excursion in the history of science the basic theories of truth are highlighted. It has been established that the theory of objective truth has prevailed in science for a long time, but attention is drawn to the fact that it is increasingly criticized in favor of efficiency of criminal proceedings through applying relevant legal procedures. Judicial practice shows a shift in emphasis from establishing the truth to procedural justice aimed at achieving the optimal model of the purpose of criminal proceedings and proof. The approaches to the purpose of proof and the search for truth of various subjects in criminal proceedings on infringement of intellectual property rights and efficiency of applying conventional truth are substantiated. The own vision of the concept of the purpose of proof is proposed and propositions on improvement of the procedural legislation of Ukraine are provided.

**Keywords:** purpose of proof, criminal proceedings, truth, efficiency, procedural justice